

Соф'їн Михайло Ігорович, аспірант
докторантури та аспірантури НАВС

ДОПИТ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДШКОДУВАННЯ
ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ
ПРАВOPOPУШЕННЯМ

Допит - це передбачена кримінальним процесуальним законом слідча (розшукова) дія, яка полягає в одержанні слідчим, прокурором від свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, експерта показань про обставини, що мають значення для кримінального провадження [1, с. 373]. Це одна з найскладніших слідчих дій, проведення якої вимагає від слідчого високої загальної та професійної культури, глибокого знання психології людини [2, с. 218].

З метою забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, може бути проведено допит свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, експерта, а також неповнолітньої особи, для якої встановлено особливий порядок проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

Допит потерпілого. З метою з'ясування відомостей про шкоду, завдану кримінальним правопорушенням передусім варто допитати потерпілого, оскільки він зазвичай володіє найбільшим об'ємом інформації про її вид, розмір та інші особливості. Ло

того ж, цей суб'єкт найбільше зацікавлений у наданні такої інформації. У окремих випадках інформація про шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, повідомлена потерпілим, дає можливість побудувати слідчі версії щодо встановлення особи, яка вчинила злочин і завдала ним шкоду, місця знаходження майна, яким незаконно заволоділи.

Перед початком допиту потерпілому слід роз'яснити, що він має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, котра вчинила суспільно небезпечне діяння (ч. 1 ст. 128 Кримінального процесуального кодексу України). Якщо потерпілий бажає заявляти цивільний позов, то слідчий повинен пояснити, що він має підготувати позовну заяву. Форма й зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються в порядку цивільного судочинства. Вона повинна бути надана до початку судового розгляду.

Результативність проведення допиту потерпілого певною мірою залежить від моменту його проведення. Причому слідчому слід урахувати, що, з одного боку, допитати потерпілого слід якнайшвидше, а з іншого - такий процес є ускладненим, адже відразу після вчинення злочину потерпілий може відчувати страх, біль, страждання тощо, що помітно впливає на сприйняття, запам'ятовування та відтворення обставин учиненого злочину. Тому слідчий сам обирає момент допиту потерпілого з урахуванням його фізичного та психічного стану.

У певних випадках у разі вчинення незаконного заволодіння майном (наприклад у разі вчинення крадіжки, грабежу, розбою тощо) допит потерпілого доцільно здійснювати на місці події в разі його згоди, оскільки там він може краще орієнтуватися в обставинах, що мають значення для забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Наприклад, він може надати вичерпну інформацію про майно, яким незаконно заволоділи.

Під час допиту потерпілого слідчий повинен з'ясувати низку питань, спрямованих на забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, зокрема: який вид шкоди (майнову, моральну чи фізичну) заподіяно в результаті вчинення кримінального правопорушення; ким і коли її заподіяно, за яких обставин; як потерпілий оцінює розмір шкоди; як він описує майно, яким незаконно заволоділи (розмір, колір, вартість, давність придбання, чи є якісь особливості); чим можна підтвердити або хто може підтвердити право володіння, користування, розпоряджання майном, яким незаконно заволоділи; чи може потерпілий надати документи (чеки, квитанції), які підтверджують вартість майна, яким незаконно заволоділи; чи бажає потерпілий, щоб йому відшкодували шкоду, завдану кримінальним правопорушенням; чи буде потерпілий заявляти цивільний позов.

Під час проведення допиту слідчий повинен урахувати, що відшкодування потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, може бути причиною зміни його показань на допиті.

Допит свідка. Під час допиту свідка слідчий може з'ясувати, чи дійсно потерпілому кримінальним правопорушенням завдано шкоду, хто її завдав, чи належало майно, яким незаконно заволоділи, потерпілому, хто ще може засвідчити факт учинення злочину та завдання шкоди тощо.

Допит підозрюваного. Перед проведенням допиту підозрюваному необхідно роз'яснити, що він, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. Тобто за умов добровільного відшкодування шкоди потерпілому в кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення,

може бути укладено угоду про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим.

Під час допиту підозрюваного слідчий повинен з'ясувати питання, спрямовані на забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, зокрема: чи заподіював він шкоду потерпілому, за яких обставин, у який спосіб; з якою метою заподіяно шкоду потерпілому, якими мотивами підозрюваний при цьому керувався; де перебуває майно, яким він незаконного заволодів; чи усвідомлює він позитивні аспекти та перспективи відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; чи бажає він добровільно відшкодувати потерпілому шкоду, завдану кримінальним правопорушенням.

Оскільки найчастіше допитуваний вільною розповіддю не висловлює теми допиту (не надає значення певним обставинам, що мають значення для кримінального провадження, не висвітлює їх через забування, неухважність, у зв'язку з невмінням правильно й логічно сформулювати власну думку), слідчий після закінчення розповіді має право ставити запитання, якими він уточнює, деталізує розповідь, з'ясовує джерела відомостей, що повідомляються, причини суперечностей у показаннях, якщо вони є.

У процесі допиту слідчий може ставити уточнюючі, доповнюючі, нагадувальні чи контрольні запитання, пред'являти речові докази, документи, висновки експертів, зачитувати показання інших осіб, відтворювати звуко- та відеозаписи [1, с. 376].

У разі наявності відмінностей у показаннях щодо характеру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, слідчий, відповідно до ч. 9 ст. 224 Кримінального процесуального кодексу України, має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин цих розбіжностей у їхніх показаннях. Відмінності можуть стосуватися наявності шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, її характеру, розміру, факту відшкодування тощо.

З метою уточнення відомостей щодо шкоди, завданої кримінальним правопорушенням (наприклад щодо її розміру), слідчий може здійснити повторний допит.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процес : підручник / [Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, О. В. Капліної, О. Г. Шило. - Харків : Право, 2014. - 824 с.
2. Шепитько Ю. В. Теория криминалистической тактики / Ю. В. Шепитько. - Харьков : Гриф, 2002. - 349 с.